

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., професор Лоханова Н.О.
“ ” 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності «Облік і аудит»

за темою:

Облік і контроль стану та руху запасів на вітчизняних підприємствах
(на прикладі ТОВ «Тірас»)

Виконавець

студентка Центру заочної форми навчання
група _____ 41

Тюрін Катерина Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

Кандидат економічних наук, доцент

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

Шевчук Ніна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЗАПАСІВ	5
1.1. Визначення, класифікація та оцінка запасів за вимогами стандартів бухгалтерського обліку.....	5
1.2. Документальне забезпечення обліку стану та руху запасів в системі управління підприємством.....	13
1.3. Порядок відображення запасів в обліку та звітності	19
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ СТАНУ ТА РУХУ ЗАПАСІВ НА ДОСЛІДЖУВАНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	24
2.1. Загальна економічна характеристика досліджуваного підприємства	24
2.2. Особливості формування первинного, аналітичного та синтетичного обліку товарів на ТОВ «Тірас»	28
2.3. Інвентаризація запасів: проблеми та напрями вдосконалення.....	36
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ТА КОНТРОЛЬ ЗАПАСІВ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	45
3.1. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві ТОВ «Тірас».....	45
3.2. Внутрішній контроль запасів: методичні та практичні аспекти його проведення.....	51
3.3. Шляхи вдосконалення обліку та контролю запасів на вітчизняних підприємствах.....	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	2
ДОДАТКИ	6

ВСТУП

Забезпечення проведення ефективного процесу обліку та контролю за формуванням та зміною виробничих запасів підприємства відіграє велике значення, особливо на підприємствах, де зосереджуються великі потоки матеріальних цінностей.

Актуальність теми. Успішне функціонування будь-якого господарюючого суб'єкта неможливо без добре організованої системи бухгалтерського обліку і звітності, контролю. В сучасних економічних умовах діяльність кожного господарюючого суб'єкта є предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин, зацікавлених в результатах його функціонування. На підставі об'єктивної облікової інформації вони прагнуть оцінити фінансовий стан підприємства і перспективи його подальшого розвитку. Належним чином організований облік запасів, якісна поінформованість про їх наявність, рух і зберігання, контроль та аналіз ефективного використання запасів мають суттєве значення в управлінні господарською діяльністю будь-якого вітчизняного підприємства. Це зумовлює необхідність дослідження сучасних особливостей організації обліку виробничих запасів на складах вітчизняних підприємств з метою досягнення найбільш ефективних результатів діяльності.

Проблемам обліку та контролю за формуванням та зміною запасів та проведення аналізу ефективності їх використання на підприємстві приділяли значну увагу такі науковці та фахівці в галузі економіки як: Н. А. Гура, Г. П. Голубнича, Н. І. Дорош, Б. А. Засадний, Т. Г. Мельник, К. Л. Багрій, М. С. Білик, Т. А. Довга, Г. І. Кіндрацька, О. Я. Кобилух, О. А. Сандальнова, В. В. Сироїжко та інші фахівці. Враховуючи значний внесок дослідників, очевидно, що окремі питання обліку та контролю запасів ще потребують подальшого наукового опрацювання, що і обумовило вибір теми випускної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є дослідження теорії та практики обліку та контролю наявності та руху запасів у системі управління підприємства. Для досягнення мети у роботі поставлені такі завдання:

- дослідити сутність, класифікацію та оцінку запасів в системі обліку;
- розкрити документальне забезпечення операцій з запасами та порядок їх відображення в обліку та звітності;
- розглянути особливості ведення обліку запасів на досліджуваному підприємстві та проаналізувати ефективність їх використання;
- дослідити основні положення системи внутрішнього контролю запасів та її стан на досліджуваному підприємстві;
- запропонувати шляхи вдосконалення обліку та контролю запасів на вітчизняних підприємствах.

Об'єкт і предмет дослідження. Предметом дослідження є сучасний стан та перспективи розвитку обліку та контролю запасів на підприємствах України. Об'єктом дослідження виступає облік, аналіз та контроль запасів на підприємстві ТОВ «Тірас».

Методи дослідження. В роботі були використані такі методи дослідження, як: діалектичний підхід та системний аналіз – для теоретичного узагальнення результатів досліджень вчених та практиків, предметом яких є облік, контроль та аналіз виробничих запасів підприємства; методи порівняльного аналізу та синтезу – при виявленні загальних і специфічних рис обліково-аналітичного забезпечення господарських операцій вітчизняних підприємств з виробничими запасами; методи аналогії та порівняння – при визначенні проблем та перспектив вдосконалення обліку та контролю.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження виступають законодавчі та нормативні акти з обліку та контролю, монографії, наукові статті, матеріали конференцій та інші публікації в галузі обліку та контролю, первинна документація, облікові регістри, фінансова та інша економічна звітність засновницькі та інші організаційні документи досліджуваного підприємства.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження теоретичних та практичних питань обліку та контролю запасів на ТОВ «Тірас» було встановлено, що запаси посідають особливе місце у складі майна. Тому правильна організація обліку та контролю запасів є необхідною умовою для успішної діяльності підприємства.

Виходячи із мети в роботі досліджено сутність, класифікація та оцінка запасів в системі бухгалтерського обліку за вимогами стандартів. Розглянуто документальне забезпечення стану та руху запасів у системі управління підприємством операцій з запасами та порядок їх відображення в обліку та звітності.

Вивчено особливості ведення обліку запасів на досліджуваному підприємстві ТОВ «Тірас», основними видами діяльності якого є: оптова та роздрібна торгівля харчовими продуктами; консультація з питань комерційної діяльності і управління, послуги складування та оренди.

Згідно наказу «Про облікову політику» бухгалтерський облік на підприємстві ведеться в автоматизованому режимі за допомогою програм «1С: Підприємство, 8.2», «Клієнт-банк», «М.е.doc».

Аналіз основних фінансових показників господарської діяльності підприємства показав, що у періоді дослідження спостерігається зростання доходу від реалізації товарів, робіт, послуг більш ніж у 2 рази та, відповідно, суми чистого прибутку на 41,6 %, що пов'язано з диверсифікацією ринку збиту товарів та є позитивним фактом. В цілому фінансовий стан ТОВ «Тірас» можна охарактеризувати як стійкий. Товариство має потенціальні можливості для покращення бізнесу шляхом нарощування обсягів реалізації товарів, скорочення операційних витрат, більш швидкого розрахунку з контрагентами та, відповідно, зменшення терміну погашення банківських кредитів.

В процесі роботи проаналізована ефективність використання матеріальних ресурсів за допомогою розрахунку системи загальних та часткових показників. Показники ефективності використання запасів на ТОВ «Тірас» показали, що матеріаломісткість за період дослідження дещо збільшилася. Якщо у 2016 році в кожній гривні собівартості реалізації містилося 70 коп. матеріальних витрат, то у 2017 році – 77 коп. З метою зменшення матеріальних витрат у собівартості реалізації управлінському персоналу рекомендовано шукати більш дешеві джерела товарів та інших запасів.

Показник матеріаловіддачі зменшився за період дослідження: якщо у 2016 році на кожну гривню, яка вкладена у матеріальні ресурси (товари, матеріали, паливо та інше) припадав обсяг собівартості в сумі 1,33грн., то у 2017 році – 1,22грн. Матеріаломісткість ж натомість має тенденцію до збільшення, оскільки є обернено пропорційним показником до матеріаловіддачі.

Негативним є те, що частка прибутку від основної операційної діяльності у розрахунку на 1грн. матеріальних витрат зменшилася протягом досліджуваного періоду на 0,05 та склала в 2017 році 0,04грн. проти 0,09грн. Втім відмітимо, що на підприємстві існують резерви збільшення обсягу реалізації за рахунок зниження матеріаломісткості.

Отже, впровадження аналітичних даних допоможе більш раціонально використовувати наявні матеріальні ресурси, знаходити внутрішні резерви для оптимізації собівартості реалізації.

В процесі роботи досліджено основні положення системи внутрішнього контролю запасів та її стан на ТОВ «Тірас». Визначено основні завдання, інформаційні джерела внутрішнього контролю. Розглянуто типові помилки за результатами контрольних процедур, зокрема: помилки під час обліку запасів; помилки під час документального оформлення операцій щодо використання та руху запасів; помилки під час занесення інформації в реєстри обліку. Також мають місце такі порушення, як: зловживання

службовим становищем; невиконання або неякісне виконання службових обов'язків; неправильна оцінка операцій із заготівлі, виробництва чи реалізації з погляду доцільності й економічності тощо.

Встановлено, що забезпечить достовірні дані в процесі бухгалтерського обліку запасів підприємства, повноту і своєчасність відображення господарських операцій в облікових регістрах та правильність ведення обліку відповідно до прийнятої облікової політики підприємства можливо за допомогою дієвої системи внутрішнього контролю, яку слід створити на кожному підприємстві.

Також варто зауважити, що поліпшенню ефективності облікового процесу сприятиме широке впровадження типових уніфікованих форм, підвищення рівня автоматизації обліково-обчислювальних робіт, забезпечення суворого порядку приймання, зберігання й витрачання запасів.

Отже, впровадження результатів дослідження в обліковий та контрольний процес ТОВ «Тірас» дозволить керівництву одержувати найбільш високі результати в системі управління підприємством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко Н. М. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві / Н. М. Бондаренко, Г. С. Сімон // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-2-2017/23.pdf>
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів [5-те вид., перероб. і доп.] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Рута», 2009 – 912с.
3. Галека С. Основні принципи та завдання управління виробничими запасами на підприємстві // С. Галека / Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». – Переяслав-Хмельницький: 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2468>.
4. Голос Т. Б. Проблеми оцінки виробничих запасів // Т. Б. Голос / Збірник студентських наукових праць Уманського національного університету садівництва. – Умань: 2014.– ч. II: Економічні та гуманітарні науки. – 348с.
5. Голова М. Управление оборотными активами организации: принципы, методы, инструменты (на примере ЗАО «Тандер») // М. Голова / Матеріали X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД». – Переяслав-Хмельницький: 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2006>.
6. Гуцайлюк З. В. Некоторые вопросы реформирования системы бухгалтерского учета: концепция и реализация / З. В. Гуцайлюк // Бухгалтерский учет и аудит. – 2007. – № 10. – С. 11-17.
7. Зверяков М. І. Перспективи формування нової якості зростання // Фінанси України. – 2007. – № 9. – С. 59–74.
8. Зверяков М.И. Теоретические проблемы формирования

национальной экономической системы: монография / М.И. Зверяков. – Одесса: Астропринт, 2012. – 352 с.

9. Єрмоленко Г. С. Організація обліку виробничих запасів, недоліки обліку та шляхи його удосконалення / Г. С. Єрмоленко, Б. О. Шумляєв / Зб. наук. пр. Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту. – 2012. – № 3. – С. 29-34.

10. Інвентаризація основних засобів та інших необоротних активів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=864238>

11. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99р. за № 291, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

12. Контроль і ревізія фінансово-господарської діяльності : [навч. посіб.] / В. М. Мурашко, Т. М. Сторожук, О. В. Мурашко ; за заг. ред. П. В. Мельника. – К. : ЦУЛ, 2003. – 311 с.

13. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту : [навч. посіб.] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча ; 2-е вид. – К. : Каравела, 2005. – 560 с.

14. Любезна І. В. Організація та методика внутрішньогосподарського контролю матеріальних запасів на підприємствах целюлозно-паперової промисловості / І. В. Любезна, Н. Й. Галушка // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). – С. 145-155.

15. Максюта Є. Облік і аудит товарно-матеріальних цінностей // Є. Максюта / Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи розвитку». – Переяслав-Хмельницький: 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/291>.

16. Н(П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

17. Носенко Ю. В. Проблематика обліку виробничих запасів // Ю. В. Носенко / Матеріали Всеукраїнської студентської Інтернет-конференції, 23.01.2014р. «Стратегічний розвиток аграрних підприємств в контексті активізації співробітництва з країнами ЄС». Миколаївський національний аграрний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forum.mnau.edu.ua/index.php?topic=504.0>

18. Очеретько Л. М. Удосконалення програми проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на підприємстві / Л. М. Очеретько, А. В. Федоряк // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 2. – С. 233-239.

19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010, із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ligazakon.ua/l_doc2.html

20. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.14р. № 879, із змінами, внесеними Наказом Міністерства фінансів України № 868 від 04.10.2016р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>

21. П(С)БО 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України №205 від 28.04.2001р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

22. П(С)БО 15 «Дохід»: наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999р. №290, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>

23. П(С)БО 16 «Витрати»: наказ Міністерства фінансів України від 19.01.2000р. № 27/4248, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4248.html

24. П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>

25. П(С)БО 31 «Фінансові витрати»: наказ Міністерства фінансів України 28.04.2006р. № 415, зі змінами та доповненнями за № 754 від

14.07.2014р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06>

26. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV, із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sts.gov.ua/nk/>

27. Про затвердження типових форм первинного обліку: Наказ Міністерства статистики України №352 від 29.12.1995р., зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим <http://law.dt-kt.com/nakaz-ministerstva-statystyky-ukrayi/>

28. Самчук Н. В. Порядок здійснення внутрішнього контролю запасів на підприємстві / Н. В. Самчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eztuir.ztu.edu.ua>.

29. Супрунова І.В. Незалежна оцінка в бухгалтерському обліку / І.В. Супрунова // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Серія: Економічні науки. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – № 2 (52). – С. 183-188.

30. Фінансовий облік-1 (частина I): Навч. посіб. / За ред. Максимової В.Ф. – Одеса: ОНЕУ, 2013. – 436 с.

31. Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: навчальний посібник / М. Г. Чумаченко. – К.: КНЕУ, 2003. – 540с.

32. Яценко В. М. Внутрішній контроль на підприємствах України: проблеми розвитку та шляхи їх вирішення / В. М Яценко, Н. О. Пронь // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки» – 2009. – № 22(2). – С. 3-7.